

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПІДТРИМКИ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ З УРАХУВАННЯМ ДОСВІДУ ЄС

Манзюк В.В., к.ю.н.,

*доцент кафедри господарського права
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

У сучасних європейських країнах малий та середній бізнес виступає основою соціально-економічного розвитку, він представляє собою середній клас, який є базою для стабільного розвитку економіки. З огляду на структурні та інституційні особливості середнього та малого бізнесу, можна дійти висновку про регіональний характер його функціонування. Досвід надання низки повноважень у сфері малого та середнього бізнесу на регіональний рівень притаманний багатьом європейським країнам та має позитивний результат. Ці перетворення стали одним із кроків у процесі децентралізації та мають актуальність до сьогодні.

Особливістю європейської моделі підтримки малого та середнього підприємництва є її багаторівнева структура. На вищому (наднаціональному рівні) підтримка підприємництва здійснюється Європейським Союзом (зокрема, Європейською Комісією), на державному рівні виконання цих завдань покладено на міністерства, за ініціативою яких, у кожному з напрямів державної підтримки створено спеціальну інфраструктуру. Окрім цього, важливу роль відіграють регіональні та місцеві органи влади, які уповноважені приймати рішення, щодо надання певних видів державної підтримки [1, с. 126]

Створення системи наднаціональних органів влади та організацій із дієвим механізмом їхньої взаємодії сприяє покращенню регулювання та розвитку малого та середнього бізнесу. З метою підтримки підприємництва, в рамках ЄС створено низку органів та служб сприяння бізнесу. Зокрема, з метою розширення ділового співробітництва між підприємствами було створено Бюро з питань зближення підприємств, яке через мережу своїх відділень бюро отримує заявки компаній різних країн і сприяє налагодженню ділових зв'язків. В рамках ЄС діє мережа Європейського інформаційного центру, який обслуговує малі й середні підприємства і надає їм маркетингову інформацію про стан внутрішнього ринку. Головна функція таких центрів – збирати інформацію про попит і пропозицію малих і середніх підприємств. Окрім цього, Комісією ЄС сформовано відповідний комітет, до складу якого

увійшли офіційні особи й представники ділових кіл від кожної країни-члена ЄС і який займається питаннями спрощення процедур у сфері підприємництва.

Правові засади підтримки малого та середнього бізнесу на наднаціональному рівні визначаються прийнятим Європейською Комісією «Актом малого бізнесу для Європи» («A small business Act for Europe») [2], що базується на «Європейській Хартії для малих підприємств», та являє собою першу європейську ініціативу для забезпечення стійкого зростання і все охоплення малих та середніх підприємств (SMEs). Зміст цього Акту спрямований на покращення загального політичного підходу до підприємництва, він побудований на політичних здобутках Європейської Комісії та країн-членів Європейського Союзу. «Акт малого бізнесу для Європи» містить десять принципів, метою яких є полегшення адміністративного навантаження та покращення бізнес-середовища для підприємств ЄС. При цьому, спрощення доступу малих підприємств до капіталу, а також заходи із підтримки виходу підприємств на зовнішні ринки виступають пріоритетними завданнями. З огляду на це, запровадження в Україні принципів «Акту з питань малого бізнесу для Європи» є актуальним та логічним кроком у сфері розвитку малого та середнього бізнесу і підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств.

Важливим нормативно-правовим актом, який визначає загальні засади економічного розвитку в ЄС стала стратегія економічного розвитку «Європа - 2020: стратегія розумного, стійкого та всеосяжного зростання». Цей документ визначив п'ять стратегічних цілей розбудови ЄС на вказаний період: підвищення зайнятості, розвиток наукових та науково-дослідних розробок, зміна клімату/енергії, підвищення рівня освіти, подолання бідності та соціальної ізоляції. Означені цілі зумовили перегляд усього спектра політик ЄС, у тому числі у сфері підтримки малих та середніх підприємств [3].

Таким чином, у межах ЄС на наднаціональному рівні реалізується політика підтримки підприємництва, головною метою якої є забезпечення оптимальних умов здійснення підприємницької діяльності, визначення балансу інтересів держави та бізнесу, забезпечення єдності у національних програмах підтримки підприємництва. Тому вивчення та впровадження правових засад підтримки підприємництва на загальноєвропейському рівні є важливим кроком на шляху України до євроінтеграції.

Враховуючи курс України на євроінтеграцію, у світлі подальших трансформаційних змін, які будуть відбуватися у країні, цікавим є досвід саме країн Європейського Союзу.

Підтримка малого та середнього бізнесу в Європі здійснюється на регіональному, національному та наднаціональному рівні. Політика підтримки підприємництва в Європі здійснюється через діяльність держав та через спеціальні програми, які реалізуються під егідою ЄС.

На державному рівні підтримка підприємництва у багатьох європейських країнах здійснюється шляхом розробки та реалізації цільових програм фінансового, економічного, кадрового, технічного, інформаційного сприяння малому та середньому бізнесу.

Усі країни ЄС допомагають малому та середньому бізнесу отримати доступ до джерел фінансування, та використовують при цьому різні важелі. Зокрема, деякі країни, як, наприклад, Нідерланди, здійснюють забезпечення гарантування позик. Проте, більшість держав створює спеціальні резерви для підтримки малого та середнього бізнесу за допомогою субсидій, пільгових позик, дотацій тощо. Поряд зі створенням сприятливих умов функціонування малого та середнього бізнесу, держава розробляє програми спеціальної підтримки, метою яких є забезпечення рівного розвитку всіх регіонів.

Підтримка малого та середнього бізнесу в умовах децентралізації державного управління економікою у різних європейських країнах має свою специфіку. У цьому сенсі, актуальним є дослідження досвіду країн-членів ЄС, які є найближчими сусідами України.

Зокрема, концептуальні основи підтримки малого та середнього бізнесу у Польщі закладені в урядовій програмі з підтримки підприємництва. Одним із компонентів такої підтримки є створення спеціальних економічних зон. Метою функціонування таких зон є прискорення процесу розвитку регіонів, шляхом залучення нових інвесторів та створення нових робочих місць. Особливою формою підтримки підприємництва стало створення бізнес-інкубаторів, головною метою яких є надання організаційної та консультативної допомоги молодому бізнесу. Серед них особливе місце посідають академічні бізнес-інкубатори, створені на базі провідних державних університетів, діяльність яких спрямована на підтримку підприємницьких ініціатив серед студентів. Окрім цього, на регіональному та державному рівні було створено відповідні національні та регіональні фонди захисту навколишнього середовища та управління водними ресурсами, які надають допомогу підприємствам, які надають інвестиції для розвитку екологічно чистих технологій [4].

Найголовнішим напрямом підтримки малого та середнього бізнесу в Європейському Союзі є усунення адміністративного тиску, оскільки найкраща допомога полягає у тому, щоби не заважати. З огляду на

це, Директива про послуги виступає як вирішальний крок у завершеному єдиному ринку ЄС, але нездатність окремих держав-членів вчасно ввести її в дію призвели до необхідності пошуку з боку Європейської Комісії шляхів прискорення процесу імплементації Директиви. Що стосується України, то визначені цією Директивою заходи, щодо зменшення адміністративного тиску мають велике значення для реформування дозвільної системи у сфері господарської діяльності.

Підтримка малого та середнього бізнесу, шляхом забезпечення відповідного комфортного бізнес-середовища, може бути досягнуто, за допомогою реалізації конкретних кроків, спрямованих на зменшення адміністративного навантаження на бізнес за допомогою скорочення кількості процедур та формальностей у дозвільній сфері, запобігання їх дублюванню, усунення загальних формальних вимог, таких як надання оригіналу документів, завірених копій або завіреного перекладу, крім випадків, коли це об'єктивно обґрунтовано міркуваннями загального інтересу; встановлення системи процедур та формальностей, що виконуються електронним шляхом.

Адаптація національного законодавства у визначеному напрямі має на меті вдосконалення правових засад господарської діяльності та дозвільної системи. Тому всебічний аналіз нормативно-правової бази щодо послуг на внутрішньому європейському рівні є необхідною передумовою розв'язання проблеми адаптації національного законодавства у цій сфері з урахуванням європейського досвіду.

Література

1. Жарая С.Б. Механізми державного регулювання підприємницької діяльності на регіональному рівні: шляхи розвитку в Україні та європейська практика: монографія / С.Б. Жарая. – К.: «К.І.С.», 2011. – 272 с.
2. Акт малого бізнесу для Європи («A Small Business Act for Europe») [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0078:FIN:en:PDF>
3. Europe-2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/resource-efficient-europe/pdf/resource_efficient_europe_en.pdf
4. Економіка України і польський досвід шокової терапії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://corruption.net/novini/item/16490-ekonomika-ukrainy-i-polskyi-dosvid-shokovoi-terapii>